

ਸਿਟੀ ਆਫ ਗੋਲਡ

ਡਾਇਰੈਕਟਰ: ਮਹੇਸ਼ ਮੰਜੇਰਕਰ

ਫਿਲਮ ‘ਸਿਟੀ ਆਫ ਗੋਲਡ’ ਮੁੰਬਈ ਦੀ ਇਕ ਕੱਪੜਾ ਮਿੱਲ ਵਿੱਚ 1980ਵਿਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਹੜਤਾਲ ’ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਫਿਲਮ ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਦੇ ਉਸ ਪੱਖ ਉੱਪਰ ਰੋਸ਼ਨੀ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮਿੱਲ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਿੱਲ ਨੂੰ ਚਲਦਾ ਰੱਖਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਉਸ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦਿਲਚਸਪੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਪਰ ਉਹ ਮਿੱਲ ਖੜੀ ਹੈ, ਉਸ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਨਵੀਆਂ ਮਾਲਾਂ, ਅਪਾਰਟਮੈਂਟ ਬਿਲਡਿੰਗਾਂ, ਫਾਈਵ ਸਟਾਰ ਹੋਟਲਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਲੋੜ ਹੈ ਅਤੇ ਮਿੱਲ ਮਾਲਕ ਇਸ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਮੰਗੀ ਕੀਮਤ ਉੱਤੇ ਵੇਚ ਕੇ ਬੇਹੱਦ ਮੁਨਾਫਾ ਕਮਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਹ ਮਿੱਲ ਨੂੰ ਘਾਟੇ ਵਿੱਚ ਜਾਂਦੀ ਦਿਖਾ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਹੈ।

ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਮਿੱਲ ਵਿੱਚ ਕਈ ਕਈ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਲਈ ਇਹ ਮਿੱਲ ਰੋਟੀ ਰੋਜ਼ੀ ਦਾ ਸਾਧਨ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮਿੱਲ ਦੀ ਬੰਦੀ ਕਾਰਨ ਜੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਤੇ ਹੋਰ ਨੌਕਰੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਮਿੱਲ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਹ ਇਹ ਵੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਜਿਸ ਮਿੱਲ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਖੂਨ ਪਸੀਨਾ ਵਹਾਇਆ ਹੈ, ਉਸ ਮਿੱਲ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਜਾਂ ਚਲਦਾ ਰੱਖਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਸੁਣਵਾਈ ਨਹੀਂ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਹ ਹੜਤਾਲ ਉੱਪਰ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਇਕ ਲੰਮੀ ਹੜਤਾਲ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਉੱਪਰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਸਰ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਪੱਖ ਨੂੰ ਫਿਲਮ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੜਤਾਲ ਕਾਰਨ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਹੋਏ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਾ ਰਹਿਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਰਾਹੀਂ ਗੁਜ਼ਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਤ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਚਲਦੇ ਰੱਖਣ ਲਈ ਮਜ਼ਦੂਰ ਘਰਾਂ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜਿਸਮ ਵੇਚਣੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਫੀਸਾਂ ਨਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਕੂਲਾਂ ਤੋਂ ਕੱਢੇ ਗਏ ਇਹ ਬੱਚੇ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਅਪਰਾਧ ਜਗਤ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਬੱਚਿਆਂ/ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਕੋਲ ਆਪਣੀ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਗੁੱਸੇ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਅ ਲਈ ਜੋ ਇਕੋ ਇਕ ਸਾਧਨ ਬੱਚਦਾ ਹੈ ਉਹ ਹੈ ਹਿੰਸਾ। ਪਰ ਇਸ ਹਿੰਸਾ ਦੀ ਕੋਈ ਦਿਸ਼ਾ ਨਹੀਂ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਜਿੱਥੇ ਬਾਹਰਲੇ ਲੋਕ ਇਸ ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਦੇ ਹਨ ਉੱਥੇ ਆਪਣੇ ਵੀ ਇਸ ਹਿੰਸਾ ਦੀ ਮਾਰ ਤੋਂ ਬੱਚ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ।

ਬੇਸ਼ੱਕ ਯੂਨੀਅਨ ਲੀਡਰ ਗੱਲਾਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਲੜਾਈ ਦੇ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਦਾਅਵੇ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਅਸਲੀਅਤ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਿੱਲ ਮਾਲਕਾਂ ਨਾਲ ਲੜਨ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਕੋਲ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਤਾਕਤ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ। ਯੂਨੀਅਨਾਂ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਕਿਉਂ ਹੈ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਫਿਲਮ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦਾ ਯੂਨੀਅਨ ਤੋਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਉੱਠ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਮਾਲਕਾਂ ਤੋਂ ਜੋ ਵੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

‘ਸਿਟੀ ਆਫ ਗੋਲਡ’ ਚਮਕਦੀਆਂ ਮਾਲਾਂ ਅਤੇ ਜਗਮਗਾਉਂਦੇ ਫਾਈਵ ਸਟਾਰ ਹੋਟਲਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਹੇਠ ਲੁਕੇ ਉਸ “ਘਿਣਾਉਣੇ ਸੱਚ” ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਜਿਹੜਾ ਸੱਚ 1980ਵਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮੁੰਬਈ ਵਿੱਚ ਮਿੱਲਾਂ ਬੰਦ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਹੋਏ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀਆਂ ਬਰਬਾਦ ਹੋਈਆਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀਆਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਫਿਲਮ ਦੇਖਣ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਨਯੋਗ ਹੈ। (ਸੁਖਵੰਤ ਹੁੰਦਲ)